

Strasbourg 6.2.2018
COM(2018) 65 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Uskottavat jäsenyyšnäkymät ja EU:n tehostettu sitoumus Länsi-Balkanin maille

USKOTTAVAT JÄSENYYSNÄKYMÄT JA EU:N TEHOSTETTU SITOUMUS LÄNSI-BALKANIN MAILLE

Euroopan komission puheenjohtaja Jean-Claude Juncker vakuutti **puheessaan unionin tilasta vuonna 2017**, että Länsi-Balkanin maiden tulevaisuus on Euroopassa:

”[J]os haluamme lisätä naapurustomme vakautta, meidän olisi myös pidettävä yllä Länsi-Balkanin maiden kannalta uskottavia jäsenyysnäkymiä. On selvää, ettei unioni laajene tämän komission ja parlamentin toimikauden aikana. Yksikään ehdokas ei ole tähän valmis. Mutta myöhemmin Euroopan unionissa on jäseniä enemmän kuin 27. Ehdokasmaiden on annettava neuvotteluissa ehdoton etusija oikeusvaltioperiaatteen noudattamiselle, oikeuslaitokselle ja perusoikeuksille.”

EU:n valtion- ja hallitusten päämiehet ovat johdonmukaisesti tukeneet alueen Eurooppa-perspektiiviä, viimeksi maaliskuussa 2017 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmissä, joissa Eurooppa-neuvosto

”...vahvasti varauksettoman tukensa Länsi-Balkanin eurooppalaiselle tulevaisuudelle. Eurooppa-neuvosto on tyytyväinen alueen maiden edistymiseen ja korostaa, että EU on sitoutunut toimimaan kaikilla tasoilla tukeakseen niitä EU:hun mukautumiseen liittyvien uudistusten ja hankkeiden toteuttamisessa.”

Länsi-Balkanin maat ovat **osa Eurooppaa** ja maantieteellisesti EU:n jäsenvaltioiden ympäröimiä. Jäsenvaltioilla ja alueella on yhteinen perintö ja historia, ja niiden tulevaisuus rakentuu yhteisille mahdollisuuksille ja haasteille. EU on toiminut alueella jo pitkään aktiivisesti. Thessalonikissa vuonna 2003 pidetystä Eurooppa-neuvoston kokouksesta alkaen se on tukenut alueen tulevaisuutta unionin erottamattomana osana.

Eurooppa-näkymät ovat sittemmin auttaneet alueen maita toteuttamaan poliittisia ja taloudellisia uudistuksia, jotka ovat tukeneet demokratiakehitystä. Viisumivapaus ja tuntuvasti parantunut alueellinen yhteistyö lisäävät yhteiskuntien avoimuutta. Vuonna 2016 alueen kokonaiskauppa EU:n kanssa oli arvoltaan yli 43 miljardia euroa. Kasvua vuodesta 2008 oli 80 prosenttia, ja kasvupotentiaali on edelleen huomattava. Sen lisäksi EU:n yritykset ovat Länsi-Balkanin suurimpia investoijia. Pelkästään viitenä viime vuotena niiden suorat ulkomaiset sijoitukset alueella olivat yli 10 miljardia euroa. Länsi-Balkanin ja EU:n väliset kytkökset ja keskinäinen riippuvaisuus tulivat ilmeisiksi muuttoliikekriisin aikana. Myös maailmannäyttämöllä alueen maat esiintyvät entistä useammin EU:n kumppaneina.

Länsi-Balkanin maiden tiukat ja saavutuksiin perustuvat jäsenyysnäkymät ovat unionin **omien poliittisten, taloudellisten ja turvallisuusasetusten** mukaisia. Kyseessä on geostrateginen investointi **yhteisiin arvoihin** perustuvaan vakaaseen, vahvaan ja yhtenäiseen Eurooppaan. Eurooppa-perspektiivi on keino edistää demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia. Uskottava liittymisprosessi on **muutosten tehokkain veturi** alueella, ja siksi se edistää yhdentymistä, turvallisuutta, vaurautta ja sosiaalista hyvinvointia koko Euroopassa. Se on myös keskeinen sovittelu- ja vakauttamisväline.

EU:n laajentumispolitiikan on oltava osa vuoteen 2025 ulottuvaa laajempaa, unionin lujittamiseen tähtäävää strategiaa, jonka puheenjohtaja Juncker esitteli syyskuussa 2017 pitämässään unionin tilaa käsitelleessä puheessa. Se on **investointi EU:n tulevaisuuteen, talouskasvuun ja vaikutusvaltaan** sekä kykyyn suojella kansalaisiaan.

Unionin on kuitenkin oltava vahvempi ja yhtenäisempi ennen kuin se voi laajentua. Siksi komissio aikoo vuoden mittaan toteuttaa aloitteita, joilla unionin demokraattista, institutionaalista ja poliittista toimintakehystä pyritään parantamaan vuoteen 2025 mennessä nykyisten perussopimusten pohjalta. Tämä vastaa komission laatimaa *Etenemissuunnitelmaa kohti yhtenäisempää, vahvempaa ja demokraattisempaa unionia*¹. Nämä aloitteet tulevat sisältämään ehdotuksia, joilla tehostetaan EU:n päätöksentekoa lisäämällä määräenemmistöpäätösten käyttöä ulkopoliitiikan ja sisämarkkinoiden kaltaisilla aloilla.

Vuoteen 2025 mennessä EU:ssa saattaa olla enemmän kuin 27 jäsentä. Liittymisneuvotteluissa Montenegron ja Serbian kanssa ollaan jo pitkällä. Nämä maat saattavat olla valmiita jäsenyyteen vuoteen 2025 mennessä edellyttäen, että ne osoittavat vahvaa poliittista tahtoa, toteuttavat aitoja ja pysyviä uudistuksia ja ratkaisevat riidat naapurimaidensa kanssa lopullisesti. Skenaario on erittäin kunnianhimoinen. Sen toteutuminen riippuu täysin kummankin maan objektiivista saavutuksista ja tuloksista.

Kaikkien Länsi-Balkanin maiden on kiireesti tehostettava toimintaansa, vietävä keskeisiä uudistuksia eteenpäin ja saatettava poliittinen, taloudellinen ja yhteiskunnallinen muutosprosessi päätökseen sekä huolehdittava siitä, että politiikan koko kenttää ja kansalaisyhteiskuntaa edustavat sidosryhmät voivat osallistua prosessiin. EU:hun liittyminen on paljon muutakin kuin tekninen prosessi. Se on sukupolvia yhdistävä, perusarvoihin perustuva valinta; kunkin maan on sisäistettävä perusarvot alkaen niiden ulko- ja aluepolitiikasta ja ulottuen siihen, mitä lapsille opetetaan koulussa.

Länsi-Balkanin mailla on **historiallinen tilaisuus** sitoa tulevaisuutensa määrätietoisesti ja varauksettomasti Euroopan unioniin. Niiden on toimittava päättäväisesti. Liittyminen on nyt ja jatkossa saavutuksiin perustuva prosessi, joka riippuu täysin kunkin maan objektiivisesta edistymisestä. Maa voi saavuttaa tai jopa ohittaa toisen maan edistymisensä perusteella.

Komissio on valmis laatimaan suositukset liittymisneuvottelujen aloittamisesta Albanian ja entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian kanssa, kun edellytykset sille täyttyvät. Bosnia ja Hertsegovinasta voi tulla ehdokasmaa, jos se jatkaa määrätietoisia toimia ja yhteistyötä. Kosovolla* on mahdollisuus vakaaseen edistymiseen panemalla vakautus- ja assosiaatiosopimus täytäntöön ja etenemällä siten kohti jäsenyyttä sitä mukaa kuin objektiiviset olosuhteet sen sallivat.

Jokapäiväisen elämän Länsi-Balkanilla olisi asteittain lähennyttävä elämää Euroopan unionissa. Pohjimmiltaan jokainen haluaa asua vauraassa ja tasa-arvoisessa yhteiskunnassa, jossa noudatetaan oikeusvaltioperiaatetta ja josta korruptio on kitketty. Tässä strategiassa esitetään, miten Länsi-Balkanin maat voivat jo nyt – EU:n suuremman tuen ansiosta ja tiettyihin unionin politiikkoihin ja ohjelmiin osallistumalla – hyötyä lisääntyneestä vakaudesta ja vauraudesta ja siten helpottaa etenemistään kohti EU-jäsenyyttä.

¹ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/roadmap-factsheet-tallinn_en.pdf

* Tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244/1999 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen.

I. USKOTTAVAT JÄSENYYSNÄKYMÄT EDELLYTTÄVÄT USKOTTAVIA TOIMIA JA UUDISTUKSIA LÄNSI-BALKANILLA²

Länsi-Balkanin maat **voivat liittyä Euroopan unioniin** heti, kun Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 49 artiklassa vahvistetut kriteerit ja Kööpenhaminan kriteerit täyttyvät. Vaikka **yksikään alueen maista ei vielä täytä kaikkia kyseisiä kriteerejä**, kokonaisuutena alue on edistynyt huomasti 1990-luvun lopusta lukien. Parhaiten on edistytty uudistusten osalta sekä sodan ja konfliktien tuhoisista seurauksista toipumisessa. Jotta maat **täyttäisivät kaikki jäsenyysehdot ja niiden demokratiat vahvistuisivat, kokonaisvaltaisia ja vakuuttavia uudistuksia tarvitaan vielä avainaloilla**, joita ovat oikeusvaltio, kilpailukyky, alueellinen yhteistyö ja sovinto.

Ensinnäkin **oikeusvaltiota** on vahvistettava huomattavasti. Tätä nykyä maissa on selviä merkkejä pyrkimyksistä vaikuttaa valtiovallan toimiin. Sellaisia ovat kytkökset järjestäytyneeseen rikollisuuteen, kaikilla hallintotasoilla esiintyvä korruptio sekä julkisten ja yksityisten intressien voimakas sekoittuminen. Tämä ruokkii rankaisemattomuuden ja epäoikeudenmukaisuuden tunnetta. Lisäksi median toimintaan pyritään vaikuttamaan ja sitä valvotaan laajamittaisesti poliittisella tasolla. Pysyvän yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaamiseksi on välttämätöntä, että maalla on toimintakykyinen ja riippumaton oikeuslaitos ja tilivelvollinen hallinto.

Toiseksi **alueen talouksien** kriittiset osa-alueet eivät ole kilpailukykyisiä, perusteetonta poliittista väliintuloa esiintyy liikaa ja yksityissektori on alikehittynyt. Yhtäkään Länsi-Balkanin maista ei voi tällä hetkellä pitää toimivana markkinataloutena, eikä yksikään niistä pysty selviytymään kilpailupaineista ja markkinavoimista unionissa. Uudistuksista huolimatta on jäljellä monia rakenteellisia ongelmia, jotka vaikuttavat työmarkkinoihin ja varsinkin nuorten työllistymismahdollisuuksiin.

Kolmanneksi alueen maiden välillä on edelleen merkittäviä **kahdenvälisiä riitakysymyksiä**, joihin on löydettävä ratkaisu. EU ei halua tuoda näitä riitoja ja niiden mahdollisesti aiheuttamaa epävakautta alueelleen. Niihin on löydettävä lopullinen ja sitova ratkaisu ja ratkaisut on pantava täytäntöön ennen kuin maa voi liittyä unioniin.

On myös syytä muistuttaa, että **EU:hun liittyminen on valinta**. Se edellyttää poliittista ja yhteiskunnallista konsensusta sekä kansalaisten tukea niin tunteiden kuin järjenkin tasolla. Johtajien mielessä ei saa olla epäselvyyttä siitä, mihin Länsi-Balkanin maat kuuluvat ja mihin suuntaan ne ovat menossa. Määrätietoisuutta tarvitaan maiden omien ja EU:n kansalaisten tuen saamiseksi ja säilyttämiseksi, ja sen pitää näkyä johtajien viestinnässä ja vuorovaikutuksessa kansalaisten kanssa.

Länsi-Balkanin maat saavat jäsenyyspyrkimyksiinsä tukea eri aloitteista (esim. Berliinin prosessi³), alakohtaisilta foorumeilta (esim. energia- ja liikenneyhteisöt) ja alueellisilta toimijoilta (esim. alueellinen yhteistyöneuvosto).

Maiden viranomaisten on nyt yhteiskunnan tuella otettava vastuu ja täytettävä yleisesti tiedossa olevat liittymisehdot. Jotta kunnianhimoisesta ja optimaalisesta skenaariosta tulisi totta, **toimiin on ryhdyttävä heti**. Viime kädessä alueen kansalaiset arvottavat

² Komissio antaa säännönmukaisen tiedonantonsa EU:n laajentumispoliitikasta ja siihen liittyvät kattavat maaraportit huhtikuussa 2018.

³ Prosessin viimeisin huippukokous järjestettiin Triestessä heinäkuussa 2017.

maidensa johdon sen mukaan, onko se halukas ja kyvykäs tekemään kansalaisten Eurooppa-haaveista totta.

1. Oikeusvaltio, perusoikeudet ja hallintotapa

Länsi-Balkanin maissa **oikeusvaltiota, perusoikeuksia ja hyvää hallintotapaa** koskevat uudistukset ovat kaikkein kiireellisimpiä. Ne ovat samalla EU:n tärkein mittari sen arvioidessa maiden liittymisedellytyksiä. Alueen on omaksuttava EU:n perusarvot paljon vahvemmin ja uskottavammin. Jos niitä ei kunnioiteta, myös investoinnit ja kauppa kärsivät. Oikeusvaltion lujittaminen ei ole yksinomaan institutionaalinen kysymys, vaan edellyttää myös yhteiskunnallista muutosta.

Oikeuslaitoksen riippumattomuus, laadukkuus ja tehokkuus on varmistettava. Oikeuslaitoksen ja tuomareiden on oltava riippumattomia, jotta voidaan varmistaa oikeudenmukaisuus sekä toimeenpano- ja lainsäädäntöelinten vastuullisuus. Se on minkä tahansa oikeusvaltioperiaatteeseen nojaavan demokraattisen yhteiskunnan ja talouskehityksen ennakoedellytys.

Maiden on kitkettava **korruptio** ilman minkäänlaisia kompromisseja. Vahvat ja riippumattomat instituutiot ovat avainasemassa torjuttaessa korruptiota ja tehostettaessa tutkinta- ja syytetoimia, joiden on johdettava lopullisen **tuomion** antamiseen ja **täytäntöönpanoon**. Käytössä on oltava myös **varoittavia seuraamuksia**. Korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan perustettuja erikoissyyttäjäläimiä ja muita oikeudellisia elimiä on vahvistettava tuntuvasti. Tähän kuuluu myös poliisin erikoisryksikköjen asettaminen syyttäjävirston käyttöön. Seuraavankaltaisia toimenpiteitä olisi otettava käyttöön ja sovellettava: laittomasti hankittujen varojen takavarikointi, kielto toimia julkisessa tehtävässä, virkamiehiä koskevien sääntöjen noudattamisen tiukempi valvonta sekä tiedonsaannin ja valitusmekanismien käytön helpottaminen kansalaisten näkökulmasta.

Maiden on otettava käyttöön vakaa kehys korruption estämiseksi. Julkisten varojen hallinnointiin tarvitaan lisää avoimuutta. Tämä koskee erityisesti **julkisia hankintoja**, jotka ovat erityisen alttiita korruptiolle. Länsi-Balkanilla on tapauksia, joissa tavarahankintoihin on sovellettu luottamuksellisia menettelyjä, minkä lisäksi eräitä merkittäviä sopimuksia on tehty ilman julkista tarjouskilpailua. On esitetty väitteitä paikallisten alihankkijoiden suosimisesta niiden poliittisten yhteyksien takia sekä laittomista maksuista. Alueen maiden olisi parannettava tuntuvasti julkisia hankintoja koskevien tarjouskilpailujen läpinäkyvyyttä, kilpailukykyä ja tasapuolisuutta, rajoitettava luottamuksellisten menettelyjen käyttöä ja sovellettava takeita, joiden avulla voidaan estää poliittinen vaikuttaminen tarjoajiin. Läpinäkyvä ja kaikkien saatavilla oleva **sähköinen hankintamenettely** olisi otettava käyttöön kokonaisuudessaan. Näin kansalaiset pääsisivät näkemään, miten heidän verorahojaan käytetään menettelyn kaikissa vaiheissa tarjouspyynnöstä sopimuksen lopulliseen täytäntöönpanoon. Johdon vastuuvollisuus ja sisäinen valvontakäytäntö ovat nekin ensiarvoisen tärkeitä.

Järjestäytyneellä rikollisuudella on edelleen vahva jalansija Länsi-Balkanilla, olipa sitten kyse ihmis-, huume- tai asekaupasta taikka rikollisten soluttautumisesta politiikan ja talouden järjestelmiin. Viranomaisten on **hajotettava rikollisverkostot ja niiden talouden perustat** tehokkaammin suorittamalla talousrikostutkintaa systemaattisesti ja käyttämällä paremmin **kohdennettuja välineitä**, joista esimerkkejä ovat rikoksella hankitun hyödyn jäädyttäminen turvaamistoimenpiteenä, kolmansille siirrettyjen varojen menetetyksi tuomitseminen, käänteinen todistustaakka tietäntyyppisten varojen hallussapidon osalta, menetetyksi tuomitseminen ilman syytettä keinona puuttua selittämättömään vaurauteen, yritysten omistajuusjärjestelyjä koskeva yksityiskohtainen

ilmoitusvelvollisuus sekä tehostettu oikeudellinen yhteistyö. **Korruption, rahanpesun ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta** tarvitaan pian **konkreettista ja jatkuvaa näyttöä**.

Perusoikeudet on kirjattu pääpiirteissään Länsi-Balkanin maiden lainsäädäntöön, mutta maiden on tehtävä enemmän sen varmistamiseksi, että oikeudet toteutuvat myös käytännössä. Erityishuomiota on kiinnitettävä sananvapauden ja median riippumattomuuden turvaamiseen, koska ne ovat demokratian kivijalka. Vähemmistöjen suojelemiseksi ja syrjinnän torjumiseksi tarvitaan päättäväisiä toimia. Syrjintä kohdistuu varsinkin romaneihin, joiden sosiaalista osallisuutta olisi edistettävä aktiivisemmin, sekä homoihin, lesboihin, biseksuaaleihin, transihmisiin ja intersukupuolisiin. Lisäksi on huolehdittava miesten ja naisten tasa-arvosta ja puututtava perheväkivaltaan.

Demokraattisten instituutioiden toiminnan tukeminen on erittäin tärkeää. Siihen kuuluu rakentava vuoropuhelu, jota käydään **parlamenteissa** yli puoluerajojen. Hallitusten on huolehdittava siitä, että oppositio voi täyttää tehtävänsä täysipainoisesti, ja opposition on osallistuttava rakentavalla tavalla demokraattiseen prosessiin. Vaalien tulee olla vapaat ja rehelliset, ja vaalitarkkailuvaltuuskuntien suositukset on pantava asianmukaisesti täytäntöön. Myös julkista ja yksityistä **puoluerahoitusta** koskevat säännöt kaipaavat perusteellista uudistamista.

Julkishallinnon uudistaminen on välttämätöntä hallintotavan kehittämiseksi kaikilla tasoilla. Tähän kuuluu hallinnon laadun parantaminen, vastuuvollisuuden ja ammattimaisuuden lisääminen, epäpoliittisuus, avoimuus (ml. rekrytointi ja erottaminen), julkisten varojen läpinäkyvämpi hallinnointi sekä palvelujen parantaminen. Samoin on löydettävä sopiva tasapaino keskus-, alue- ja paikallishallinnon välille.

Hallitusten olisi huolehdittava siitä, että sidosryhmät voivat osallistua aktiivisesti uudistus- ja päätöksentekoprosessiin, esimerkiksi käymällä **osallistavaa ja rakentavaa vuoropuhelua ensisijaisista uudistuksista**. Kansalaisyhteiskunta on otettava mukaan vuoropuheluun ja sille on annettava mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Sen vuoksi on erittäin tärkeää taata kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuudet.

Kaikki edellä mainitut uudistukset ovat alueen Eurooppa-perspektiivin keskiössä. Ainoastaan konkreettisilla ja pysyvillä tuloksilla maat voivat taata uskottavuuden, jota niiden toiminnalta edellytetään.

2. Talouden vahvistaminen

Länsi-Balkanin alueella on **taloudellista potentiaalia**. Talous kasvaa voimakkaammin kuin EU:ssa, ja EU:n tavaroille ja palveluille Länsi-Balkan on entistä kiinnostavampi markkina-alue, josta on asteittain tulossa osa eurooppalaisia arvoketjuja. Vakautus- ja assosiaatiosopimusten ansiosta alueen talous on jo pitkälle integroitunut unionin talouteen.

Lisätoimia tarvitaan kuitenkin Länsi-Balkanin talouksien kilpailukyvyyn parantamiseksi, etenkin nuorten korkeaan työttömyyteen puuttumiseksi, vaurauden kasvattamiseksi ja liiketoimintamahdollisuuksien luomiseksi varsinkin paikallisille toimijoille. Osaamiseen perustuvat vahvat taloudet auttavat hillitsemään aivovienttiä ja kääntämään sen aivokierroksi. Jatkamalla alueen talouksien nykyaikaistamista saadaan houkuteltua lisää yksityisiä investointeja EU:sta ja lisättyä EU:n tavaroiden ja palvelujen kysyntää Länsi-Balkanilla. Tarvittavia rakenneuudistuksia on tuettava tarkoituksenmukaisella talous- ja finanssipolitiikalla.

Alueen taloudet kärsivät monista **rakenteellisista heikkouksista**, jotka heikentävät kilpailukykyä ja lisäävät työttömyyttä. Tällaisia heikkouksia ovat tehottomat ja jäykät markkinat, alhainen tuottavuus, rahoituksensaantivaikeudet, epäselvät omistusoikeudet ja raskas sääntely. Investointiaste ja kasvu eivät riitä kaventamaan eroa EU:hun nähden. Talouden kehitystä haittaa myös syvään juurtunut harmaa talous. Valtion osallistuminen sekä aiheeton poliittinen puuttuminen talouteen on edelleen yleistä, ja kilpailupolitiikka ja kilpailua sivuavat politiikat ovat edelleen alikehittyneitä. Talouden uudistusohjelmiin nojaavia rakenneuudistuksia on jatkettava päättäväisemmin. Eniten on panostettava toimenpiteisiin, joilla ratkotaan sosiaalisia haasteita ja torjutaan rakennetyöttömyyttä. Yksityistämistä on edistettävä täysin läpinäkyvästi. Valtionyriitykset on uudistettava kiireesti ja puututtava korruption. Oikeusvaltion heikkous ja instituutioiden puutteellinen toiminta syövät edelleen kasvupotentiaalia ja kilpailukykyä.

Taloudellinen yhdentymisen alueen maiden välillä ja EU:n kanssa onnistuu vain, jos **yhteenliitettävyyttä** parane. Alueellisiin sopimuksiin sisältyvistä velvoitteista liian suuri osa on edelleen täyttämättä. Maiden on noudatettava kaikilta osin energiayhteisösopimusta ja liikenneyhteisösopimusta sekä Euroopan yhteistä ilmailualueutta koskevia EU:n sääntöjä, joilla ne ovat sitoutuneet omaksumaan energiaa ja liikennettä koskevan EU:n säännösten ja niihin liittyvät (esim. ympäristöä ja kilpailua koskevat) vaatimukset hyvissä ajoin ennen liittymistä.

Alueen olisi myös varmistettava, että sopimukset ja sitoumukset pannaan täytäntöön. Esimerkiksi Keski-Euroopan vapaakauppasopimus olisi uudistettava, jotta se vastaisi paremmin alueen tarpeita. Länsi-Balkanin maiden johtajien heinäkuussa 2017 sopima monivuotinen toimintasuunnitelma alueellisen talousalueen luomiseksi on lupaava. Se lisää kauppaa, investointeja ja liikkuvuutta alueella ja alueen ja EU:n välillä, auttaa viemään markkinat osaksi eurooppalaisia ja maailmanlaajuisia arvoketjuja ja edistää alueen talouksien digitalisointia. Lisäksi se vauhdittaa osaltaan yritysten ja osaamisen kehittämistä, tutkimusta, innovointia ja älykästä kasvua.

3. EU:n sääntöjen ja normien noudattaminen

Perusasiat, kuten oikeusvaltioperiaate, perusoikeudet, demokraattisten instituutioiden vahvistaminen, julkishallinnon uudistaminen sekä talouskehitys ja kilpailukyky, ovat edelleen laajentumisprosessin tärkeimpiä painopisteitä. Ne muodostavat kaikille jäsenyyttä tavoitteleville maille lähtökohdan sen varmistamiseen, että mailla on tarvittavat hallinnolliset ja oikeudelliset valmiudet noudattaa EU:n sääntöjä ja normeja sekä lainsäädännössään että käytännössä.

Työsarkaa on jäljellä runsaasti: lainsäädäntö on mukautettava EU:n säännöstöön, tarvittavat instituutiot on perustettava tai niitä on kehitettävä, ja täytäntöönpanovalmiudet on varmistettava sisämarkkinoiden, sosiaalipolitiikan, energian, liikenteen ja ympäristön aloilla.

Vakautus- ja assosiaatiosopimukseen ja muihin alakohtaisiin sopimuksiin perustuvien velvoitteiden täytäntöönpano tukee työtä, jolla valmistellaan EU:n jäsenyyksivaatimusten täyttämistä. Teknistä apua on saatavilla runsaasti, ja sitä olisikin hyödynnettävä täysimääräisesti. Erityisesti olisi käytettävä teknisen avun ohjelmasta (TAIEX) saatavilla olevaa instituutioiden kehittämistukea.

4. Liittymisen ennakkoodellytykset: sovinto, hyvät naapuruussuhteet ja alueellinen yhteistyö

Alueellinen yhteistyö ja hyvät naapuruussuhteet ovat avainasemassa maiden pyrkiessä parantamaan jäsenyyšnäkymiään. Alueellisen yhteistyöneuvoston kaltaisten alueellisten aloitteiden lisäksi alueen johdolla – myös kaikkein korkeimmalla taholla – tehtävän poliittisen yhteistyön eri muodot ja viimeaikaiset huippukokoukset ovat luoneet uutta uskoa prosessiin. Tämä optimismi on valjastettava poliittisen vakauden tukemiseen ja taloudellisten mahdollisuuksien luomiseen.

Alueellisen yhteistyön kohentumisen lisäksi on äärimmäisen tärkeää toteuttaa uusia toimia sovinnon aikaansaamiseksi, jotta alueelle saataisiin pysyvä rauha ja vakaus. Haavojen paraneminen vie aikaa, mutta nyt kun 90-luvun konflikteista on kulunut yli 25 vuotta, ratkaisua vailla oleviin kysymyksiin on tartuttava päättäväisesti. Kaikkien maiden on sitouduttava ehdoista – sekä sanoin että teoin – **menneisyyden painolastista irrottautumiseen** pyrkimällä sovintoon ja ratkaisemalla avoimet kysymykset hyvissä ajoin ennen unioniin liittymistä.

Alueellinen yhteistyö, hyvät naapuruussuhteet ja sovinto ovat asioita, joita ei voi sanella ulkoapäin. Alueen johtajien on **otettava täysi vastuu prosessista** ja näytettävä muille mallia. Heidän on pidättäydyttävä lausunnoista ja teoista, jotka ruokkivat etnisten ryhmien välisiä jännitteitä, ja tuomittava sellaiset. Heidän on torjuttava määrätietoisesti kiihkokansallisia narratiiveja. EU:ssa ei ole sijaa provosoivalle retoriikalle, saati sotarikollisten ihannoinnille – kenenkään taholta. **Siirtymäkauden oikeusjärjestelyt** ovat vaillinaisia. Jäljellä olevat sensitiiviset kysymykset on pyrittävä ratkaisemaan nopeasti. Sellaisia ovat esimerkiksi sotarikokset (tähän kuuluu myös täydellinen yhteistyö kansainvälisiä rikostuomioistuimia koskevan mekanismin sekä Kosovon tuomioistuimen erityisjaostojen kanssa), kadonneiden henkilöiden sekä maan sisäisten ja muiden pakolaisten kohtalo sekä jäljellä olevien maamiinojen paikantaminen ja raivaus.

Koulutuksen roolia on korostettava erityisesti suvaitsevaisuuden ja eurooppalaisten arvojen edistämisessä sekä yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden lujittamisessa. Länsi-Balkanin maiden olisi investoitava enemmän nuoriin, jotka ovat tulevia EU:n kansalaisia, ja annettava heille näköala tulevaisuuteen, ei menneisyyteen. Myös **kulttuurialan** yhteistyötä alueella ja sen kanssa olisi lisättävä.

EU:n laajentumispolitiikan on jatkossakin edistettävä vakautta, koska EU ei voi eikä halua tuoda alueen **kahdenvälisiä riitoja** omalle alueelleen. Siksi asiasta vastuussa olevien osapuolten on ratkaistava ne pikaisesti. Hyvät naapuruussuhteet helpottavat tämän tavoitteen saavuttamista, mutta sen avulla voidaan myös testata, miten vakaalla pohjalla suhteet todellisuudessa ovat. Jos osapuolet eivät pysty sopimaan rajariitoja kahdenvälisesti, niiden olisi siirrettävä kiistakysymykset ehdoista **kansainväliseen sovitteluelimeen, joka tekee asiassa sitovan ja lopullisen päätöksen**. Molempien osapuolten on kunnioitettava päätöstä ja pantava se täytäntöön kaikilta osin ennen liittymistä. Tällainen päätös on huomioitava myös liittymissopimuksia laadittaessa. Komissio kiinnittää erityistä huomiota tapaan, jolla riidat ratkaistaan, ja antaa tarvittaessa tukea. Kaikkien maiden on pidättäydyttävä käyttämästä ratkaisemattomia kiistakysymyksiä väärin liittymisprosessissa. On edelläkävijämaiden strategisen edun mukaista tasoittaa tietä naapuriensa liittymispyrkimyksille eikä kasata sille esteitä. Alueen maat ovat toisistaan riippuvaisia, ja ne voivat edetä nopeammin auttamalla toisiaan.

EU:n johdolla käydään vuoropuhelua **Serbian ja Kosovon välisten suhteiden normalisoinnista**. Ilman suhteiden tosiasiallista ja kokonaisvaltaista normalisoitumista

aluetta ei saada vakautettua pysyvästi. Kattava, oikeudellisesti sitova sopimus suhteiden normalisoinnista on saatava aikaan pian. Se on välttämätöntä, jotta Serbia ja Kosovo voivat edetä kohti EU-jäsenyyttä.

5. Seuraavat etapit Länsi-Balkanin maiden matkalla kohti EU-jäsenyyttä

Kaikilla Länsi-Balkanin mailla on lähivuosina mahdollisuus edetä kohti EU-jäsenyyttä omien saavutustensa ja edistymisensä perusteella. Montenegro ja Serbia ovat tällä hetkellä prosessin edelläkävijöitä, ja seuraavissa alakohdissa kuvataan niiden jäljellä olevia tavoitteita. Albania ja entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia ovat edenneet merkittävästi kohti EU-jäsenyyttä, ja komissio on valmis suosittamaan liittymisneuvottelujen aloittamista, kun edellytykset täyttyvät. Komissio alkaa laatia lausuntoa Bosnia ja Hertsegovinan jäsenyyshakemuksesta heti, kun se on saanut kattavat vastaukset kyselynsä. Bosnia ja Hertsegovinasta voi tulla ehdokasmaa, jos se jatkaa määrätietoisia toimia ja yhteistyötä. Kosovolla on mahdollisuus vakaaseen edistymiseen panemalla vakautus- ja assosiaatiosopimus täytäntöön ja etenemällä siten kohti jäsenyyttä sitä mukaa kuin objektiiviset olosuhteet sen sallivat. Kosovo tulee myös hyötymään merkittävästi Serbian kanssa tehtävästä, suhteiden normalisointia koskevasta lopullisesta sopimuksesta.

5.1 Alustava esitys toimenpiteistä, jotka Montenegrin ja Serbian on toteutettava voidakseen saattaa liittymisprosessinsa päätökseen vuoteen 2025 mennessä

Tässä kohdassa esitetään liittymisneuvottelujen tärkeimmät vaiheet ja edellytykset vuoden 2025 aikaperspektiivin toteutumiseksi. Esitys on ohjeellinen, ja se perustuu parhaimpaan mahdolliseen tilanteeseen. Prosessi ei etene automaattisesti vaan saavutusten sanelemana, ja sitä sovelletaan jatkossakin objektiivisesti. Esityksestä käy ilmi, miten nopeasti edellä esitetyt siirtymäkauden uudistukset olisi toteutettava, jotta skenaario toteutuisi. Kutakin maata arvioidaan erikseen sen omien saavutusten perusteella sen mukaan, miten se on edistynyt asetettujen ehtojen täyttämisessä.

➤ Välitavoitteiden saavuttaminen:

Oikeusvaltioon liittyvien välitavoitteiden saavuttamiseen on panostettava entistä enemmän. Komissio on jo esittänyt nämä vaatimukset ja edellytykset selkeästi osana säännöllistä raportointiaan. Maiden johtajien on nyt osoitettava olevansa valmiit ratkaisemaan määrätietoisesti jäljellä olevat haasteet. Serbian on saavutettava välitavoitteet suhteiden normalisoinnissa Kosovon kanssa (neuvotteluluku 35), ja kokonaisvaltainen ja oikeudellisesti sitova sopimus on tehtävä pikaisesti.

➤ EU:n kantojen määrittely politiikan avainaloilla:

Komissio aikoo laatia tiedonannon, jossa se **arvioi liittymisen vaikutuksia** talousarvioon sekä keskeisiin politiikan aloihin, kuten maatalouteen ja koheesioon. Näin jäsenvaltiot voivat määrittellä EU:n yhteiset kannat asianomaisiin neuvottelulukuihin täysin tietoisina todennäköisistä vaikutuksista ja suunnitella siirtymäkauden toimenpiteet. Työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevan periaatteen soveltaminen uusiin jäsenvaltioihin on kysymys, joka askarruttaa sekä EU:n että Länsi-Balkanin maiden kansalaisia. Siksi neuvotteluissa on käsiteltävä tämän alan siirtymäkauden toimenpiteitä. Serbian on edistytävä huomattavasti suhteiden normalisointia Kosovon kanssa koskevan kokonaisvaltaisen ja oikeudellisesti sitovan sopimuksen täytäntöönpanossa.

➤ Neuvottelujen loppuun saattaminen:

Jäsenvaltiot voivat sopia **neuvottelujen päättämisestä** hallitustenvälisessä konferenssissa sitten, kun kaikki päättämisedellytykset on täytetty kaikkien lukujen osalta, mukaan lukien uskottavat ja pysyvät tulokset oikeusvaltiota koskevien uudistusten

toteutuksessa. Tämä edellyttää uudistusten jatkuvaa ja peruuttamatonta täytäntöönpanoa. Serbian on pantava peruuttamattomasti täytäntöön suhteiden normalisointia Kosovon kanssa koskeva kokonaisvaltainen ja oikeudellisesti sitova sopimus osoituksena siitä, että suhteet on normalisoitu pysyvästi ja kokonaisvaltaisesti.

➤ **Liittymissopimuksen allekirjoittaminen:**

Liittymissopimus voidaan allekirjoittaa, kun neuvottelut on saatu päätökseen ja komissio on antanut lausuntonsa, Euroopan parlamentti suostumuksensa ja neuvosto tehnyt päätöksen uusien maiden ottamisesta EU:n jäseniksi.

➤ **Liittyminen:**

Liittyminen toteutuu, kun liittymissopimus on ratifioitu asianomaisessa maassa ja kaikissa EU-maissa valtiosäännön asettamat kansalliset vaatimukset huomioon ottaen.

II. USKOTTAVIEN JÄSENYYSNÄKYMIIEN EDELLYTYKSENÄ ON EUROOPAN UNIONIN TUKI

Länsi-Balkanin maiden jäsenyyssnäkymät ovat ensisijaisesti niiden omissa käsissä. EU:n on puolestaan pysyttävä uskottavana, tiukkana ja tasapuolisena kumppanina ja tehostettava toimiaan voidakseen tukea alueen muutosprosessia paremmin. Sen on myös lunastettava sitoumuksensa siinä missä Länsi-Balkanin maiden on lunastettava omansa – se on Euroopan strategisen edun mukaista.

Jäljempänä – ja liitteenä olevassa toimintasuunnitelmassa – esitellään joukko lippulaiva-aloitteita, joiden myötä EU tehostaa tuntuvasti yhteistyötään Länsi-Balkanin maiden kanssa molempia osapuolia hyödyttävällä tavalla. Aloitteille tarvitaan EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden konkreettinen tuki.

EU:n laajentumispolitiikka ja vakautus- ja assosiaatioprosessi niiden tarjoamine välineineen ovat jatkossakin EU:n antaman tuen kulmakivi. Komissio pyrkii tehostamaan kaikkien asiaankuuluvien toimintojen koordinoitua myös muiden sidosryhmien, kuten kansainvälisten rahoituslaitosten, kanssa ja edistämään alueellista omistajuutta, joka on avainasemassa alueen kehityksen kannalta.

EU:n olisi tehostettava poliittista yhteistyötä Länsi-Balkanin kanssa ja keskityttävä siinä yhteisen edun mukaisiin aloihin, joita ovat muun muassa oikeus- ja sisäasiat (mukaan lukien turvallisuus ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta), talous ja sisämarkkinat, energia-, liikenne- ja digitaalipolitiikka, sosiaalipolitiikka, koulutus, tutkimus ja innovointi sekä ulkoasiat ja puolustus.

Näiden alojen yhteistyötä helpottaisi, jos Länsi-Balkanin maat osallistuivat useammin **EU:n neuvoston eri kokoonpanojen epävirallisiin tapaamisiin** sekä **säännölliseen ministeritason yhteydenpitoon**. Komissio aikoo puolestaan ottaa Länsi-Balkanin maat soveltuvien osin mukaan **teknisiin komiteoihin ja komission työryhmiin**. Sofiassa toukokuussa 2018 järjestettävän Länsi-Balkanin huippukokouksen jälkeen EU:n johtajien olisi jatkettava kanssakäymistä länsibalkanilaisten kollegojensa kanssa, myös huippukokouksella.

Asiaankuuluvat EU:n sisäpolitiikat ja rahoitusohjelmat olisi ulotettava koskemaan Länsi-Balkanin maita, ja niitä olisi tuettava, jotta ne saisivat suuremman hyödyn osallistumisestaan kyseisiin ohjelmiin ja EU:n verkostoihin.

Komissio lisää teknistä apuaan Länsi-Balkanin maille auttaakseen niitä EU:n lainsäädännön omaksumisessa ja varmistaakseen, että lainsäädäntöä myös sovelletaan käytännössä. Vuorovaikutusta alueen **hallintojen** kanssa lisätään ja **ihmisten välistä kanssakäymistä** tuetaan esimerkiksi alueen kuntien ja jäsenvaltioiden kuntien välisten kumppanuuksien avulla.

Koska turvallisuuden lujittaminen on yhteinen etu, yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta ja yhteisestä turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta käytävää rakenteellista vuoropuhelua olisi laajennettava ja syvennettävä niin, että yksittäiset kumppanit osallistuvat suuremmalla panoksella EU:n eri puolilla maailmaa toteuttamiin operaatioihin tapauksen mukaan. Olisi myös lisättävä Länsi-Balkanin osallistumista toimiin, jotka liittyvät hybridiuhkiin, tiedusteluun, avaruusasioihin sekä puolustus- ja turvallisuussektorin uudistamiseen. Länsi-Balkanin maiden on asetettava nopeammin EU:n ulkopoliittisten kantojen, myös rajoittavia toimenpiteitä koskevien kantojen, taakse. EU:hun liittyminen on valinta, joka edellyttää niiden periaatteiden, arvojen ja tavoitteiden omaksumista, joita EU pyrkii edistämään naapurustossaan ja laajemmaltikin, mukaan lukien yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka kokonaisuudessaan.

1. Oikeusvaltion vahvempi tukeminen

Oikeusvaltioon liittyvien uudistusten ohjausta olisi tehostettava niiden kunnianhimoisten toimenpiteiden tukemiseksi, joita alueen maiden on toteutettava itse. Välineitä, joita on kehitetty Montenegron ja Serbian kanssa käytävien neuvottelujen oikeusvaltiota koskevien osuuksien yhteydessä, olisi käytettävä myös muissa Länsi-Balkanin maissa kannustimena keskeisten uudistusten toteuttamiseen hyvissä ajoin. Tähän kuuluu alan lainsäädännön ja käytäntöjen analyysi, jonka pohjalta **laaditaan yksityiskohtaiset toimintasuunnitelmat**, joissa avainkysymykset ovat etusijalla. Lisäksi siihen kuuluvat täytäntöönpanon tiivis seuranta ja konkreettisten tulosten aikaansaaminen.

Jäsenvaltioiden ja asiantuntijoiden panosta uudistusten tukemisessa ja niihin taivuttelussa kannattaa lisätä, koska se on erittäin hyödyllistä. Oikeusvaltioperiaatteen noudattamista olisi arvioitava yksityiskohtaisemmin ja **neuvontaoperaatiota olisi toteutettava koko Länsi-Balkanin alueella** aiemmista operaatioista saatujen kokemusten pohjalta. Täytäntöönpanon valvontaa olisi lisättävä muun muassa niin, että komissio järjestää systemaattisemmin tapauskohtaisia vertaisarviointeja, joihin osallistuu jäsenvaltioiden asiantuntijoita. Olisi aloitettava korruptiota ja järjestäytynyttä rikollisuutta koskevien oikeudenkäyntien seuranta, laadittava uudistusten toteutusta mittaavia indikaattoreita ja mitattava oikeudellisten uudistusten etenemistä sen mukaan, miten hyvin oikeuslaitos pystyy takaamaan oikeuden toteutumisen kansalaisten ja yritysten näkökulmasta.

Montenegron ja Serbian **neuvottelukehyksissä** korostuu tarve käsitellä oikeusvaltiota koskevia uudistuksia neuvottelujen varhaisessa vaiheessa. Komissio **suositaa, että kehyksiin perustuvaa vipuvaikutusta hyödynnetään paremmin**. Näin ollen olisi edellytettävä huomattavia parannuksia oikeusvaltioperiaatteen noudattamisessa. Varsinkin oikeuslaitoksen uudistamisessa sekä korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa on vaadittava konkreettisia tuloksia ennen kuin muiden neuvottelulukujen tekniset osuudet voidaan päättää toistaiseksi.

- Komissio kokoaa nämä toimet yhteen lippulaiva-aloitteeksi, jonka puitteissa **oikeusvaltioperiaatetta lujitetaan** Länsi-Balkanin maissa.

2. Yhteistyön lujittaminen turvallisuus- ja muuttoliikekysymyksissä

On erittäin tärkeää lujittaa **turvallisuuskysymyksissä tehtävää strategista ja operatiivista yhteistyötä** EU:n ja Länsi-Balkanin maiden välillä muun muassa alalla toimivien **virastojen** kautta, jotta voidaan tuloksellisesti ja tehokkaasti puuttua turvallisuus- ja terrorismiuhkiin, jotka kohdistuvat sekä unioniin että Länsi-Balkanin maihin. Lisäksi olisi tehostettava lainvalvonta-alan yhteistyötä ja tietojen jakamista kansallisella ja alueellisella tasolla Länsi-Balkanin kumppanien kanssa.

EU:n tasolla on jo käynnistetty erilaisia toimia Länsi-Balkanin maiden valmiuksien kehittämiseksi ja kansainvälisen poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön helpottamiseksi, jotta voidaan torjua järjestäytyneestä rikollisuudesta ja terrorismista sekä väkivaltaisiin ääriliikkeisiin johtavasta radikalisoitumisesta aiheutuvia uhkia ja vastata haasteisiin, joita terrorismiin syyllistyvät vierastaistelijat sekä aseiden ja räjähteiden laiton kauppa aiheuttavat. Tällaista yhteistyötä olisi edelleen lujitettava turvallisuusalalla ja terrorismintorjunnan alalla menestyksekkäästi toteutettujen aloitteiden ja unionin ja Länsi-Balkanin maiden välillä käytävän turvallisuuspoliittisen vuoropuhelun pohjalta. Länsi-Balkanin kumppanimaat olisi – tilanteen mukaan – otettava tiiviimmin mukaan EU:ssa käytävään turvallisuuspoliittiseen keskusteluun.

EU:n virastojen⁴ olisi Interpolin avulla edelleen tuettava strategisen ja operatiivisen poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön tehostamista muun muassa lähettämällä alueelle Europolin yhteyshenkilöitä ja antamalla myös jatkossa tukea yhteisille tutkintaryhmille. Yhteistyösopimukset Europolin kanssa olisi viimeisteltävä heti kun tarvittavat tietosuojanormit on otettu käyttöön.

Terrorismin ja radikalisoitumisen ehkäisemiseen olisi panostettava vahvemmin muun muassa kehittämällä kumppanimaiden strategisia, sääntelyyn liittyviä ja institutionaalisia valmiuksia erityisten terrorismintorjuntaa koskevien vuoropuhelujen ja yhteisten toimintasuunnitelmien pohjalta sekä jatkamalla terrorismintorjunnan asiantuntemuksen levittämistä Länsi-Balkanin maissa. Lisäksi olisi tehostettava sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhteyteen keskittyvää yhteistyötä EU:n virastojen ja Interpolin avulla esimerkiksi vaihtamalla tietoja terrorismiin syyllistyvistä vierastaistelijoiden ja laajentamalla radikalisoitumisen torjunnan verkoston tarjoama tuki koskemaan myös Länsi-Balkanin maita. Toimien johdonmukaisuus ja synergiaedut olisi varmistettava Länsi-Balkanin terrorismintorjunnan aloitteen avulla.

Järjestäytyneen rikollisuuden eri muotojen torjuntaa koskevaa operatiivista yhteistyötä olisi toimintapoliittisen syklin puitteissa laajennettava entistä useammin kattamaan myös Länsi-Balkanin maat. Erityistä huomiota kiinnitetään lisätuen antamiseen valmiuksien kehittämiseksi **kyberrikollisuuden torjunnan ja kyberturvallisuuden** alalla. Yhteistyötä alalla toimivien EU:n virastojen, kuten Europolin ja Euroopan unionin verkko- ja tietoturvaviraston, kanssa tiivistetään.

Samalla on olennaisen tärkeää lisätä **rajaturvallisuuteen ja muuttoliikkeen hallintaan** liittyvää strategista ja operatiivista yhteistyötä Länsi-Balkanin maiden kanssa. Tähän sisältyy sen varmistaminen, että turvapaikanhakijat voivat saada kansainvälistä suojelua, tietojen jakaminen mm. riskianalyyseista, rajavalvonnan tehostaminen, takaisinotto- ja

⁴ Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirasto (Europol), Euroopan raja- ja merivartiostovirasto (Frontex), Euroopan oikeudellisen yhteistyön yksikkö (Eurojust) ja Euroopan unionin lainvalvontakoulutusvirasto (Cepol).

palauttamispolitiikan tuloksellisen täytäntöönpanon varmistaminen ja laittoman muuttoliikkeen ja ihmissalakuljetuksen torjunta. Lisäksi on vahvistettava kansainvälistä ja alueellista yhteistyötä (mm. EU:n virastojen⁵ ja alueella toimivien yhteyshenkilöiden kanssa) ja jatkettava rajaturvallisuuteen ja muuttoliikkeen hallintaan liittyvien valmiuksien lujittamista.

Siksi komissio ehdottaa, että Euroopan raja- ja merivartioviraston asemaa koskevien sopimusten tekemistä Länsi-Balkanin maiden kanssa jatketaan, sillä sopimukset tarjoavat selkeän oikeudellisen kehyksen ja takeet tiiviimmälle operatiiviselle yhteistyölle. Lisäksi pitäisi olla mahdollista lähettää paikalle henkilöstöä ja toteuttaa yhteisiä operatiivisia toimia, joihin osallistuisi EU:n jäsenvaltioiden ja Länsi-Balkanin maiden toimivaltaisten viranomaisten lisäksi myös Euroopan raja- ja merivartioviraston henkilöstöä. Yhtä tärkeää on syventää alueellista yhteistyötä ja tehostaa tietojenvaihtoa tällä alalla EU:n ja Länsi-Balkanin maiden välillä.

Komissio aikoo perustaa **EU:n virastojen yhteisen työryhmän** ja koordinoida sen työtä, jotta voidaan toteuttaa jatkotoimia Länsi-Balkanilla toimivien EU:n virastojen työn pohjalta niiden toimivaltuuksien mukaisesti.

- Komissio kokoaa nämä toimet yhteen lippulaiva-aloitteeksi, jonka puitteissa **lujitetaan yhteistyötä turvallisuus- ja muuttoliikekysymyksissä** Länsi-Balkanin maissa.

3. Sosioekonomisen kehityksen tukeminen

Investointi Länsi-Balkanille on investointi Eurooppaan. Investoinnit lisääntyvät vain, jos vahvistetaan talouden ohjausjärjestelmää ja toteutetaan rakenneuudistuksia kilpailukyvyyn lisäämiseksi. Jäljempänä esitettävät toimenpiteet edistävät tämän tavoitteen saavuttamista ja tukevat kasvua ja työllisyyttä, mistä hyötyvät erityisesti alueen nuoret. Liittymistä valmistelevasta tukivälineestä rahoitettavalla **Länsi-Balkanin investointikehyksellä** on jatkossa entistä merkittävämpi asema alueella tehtävien investointien edistämisessä. Tätä varten kehystä laajennetaan, jotta se houkuttelisi enemmän kahdenvälisten avunantajien ja kansainvälisten rahoituslaitosten investointeja ja jotta niiden koordinoitua voitaisiin parantaa. Rahoitusta lisätään liikenteen, energian, sosiaalipolitiikan ja ympäristön sekä yksityisen sektorin kehittämisen alalla, digitaalitalous mukaan lukien. Jotta Länsi-Balkanin sosioekonominen kehitys voitaisiin ottaa osaksi unionin investointiprioriteetteja, komissio aikoo **lisätä merkittävästi takausten myöntämistä** Länsi-Balkanin investointikehyksestä. Tavoitteena on houkutella alueelle yksityisiä investointeja jo toteutettavien aloitteiden täydentämiseksi. Seuraavassa monivuotisessa rahoituskehyksessä olisi varauduttava riittävällä tavalla mahdollisiin tuleviin Länsi-Balkanin ulkoisiin lainajärjestelyihin.

Alueellinen talousalue on keskeinen tekijä, kun pyritään edistämään EU:n ja Länsi-Balkanin taloudellista yhdentymistä ja lisäämään alueen markkinoiden houkuttelevuutta. Komissio tukee myös jatkossa näiden alueiden välistä taloudellista yhdentymistä muun muassa lähettämällä asiantuntijoita avustamaan alueellisen talousalueen toteuttamista koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa erityisesti EU:n säännösten kattamilla aloilla.

⁵ Edellä mainittujen virastojen, samoin kuin Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston, työllä on suuri merkitys.

EU:n ja Länsi-Balkanin välisen kaupan arvo oli vuonna 2016 yli 43 miljardia euroa, mutta siinä on vielä reilusti kasvupotentiaalia. Jotta tämä potentiaali toteutuisi, komissio **jatkaa toimia EU:n ja Länsi-Balkanin kaupan helpottamiseksi**. Tätä varten laaditaan vastavuoroisen tunnustamisen ohjelmia Keski-Euroopan vapaakauppasopimuksen ja alueellisen talousalueen pohjalta (mm. valtuutetut talouden toimijat). Jäsenyys **Maailman kauppajärjestössä** on ennakkoedellytys EU:hun liittymiselle, ja se voi myös edistää talouskasvua ja houkutella alueelle lisää investointeja. Komissio tukee edelleen Bosnia ja Hertsegovinaa ja Serbiaa niiden liittymisessä Maailman kauppajärjestöön.

Molempia osapuolia hyödyttävää taloudellista yhdentymistä voidaan edistää myös kehittämällä **vahva yksityissektori, jonka johdossa on sekä Länsi-Balkanin että EU:n yrittäjiä** ja joka kykenee hyödyntämään tehokkaammin alueen **nuorison** dynaamisuutta. Yhteyksiä EU:n alueella toimivien Länsi-Balkanin yrittäjien sekä EU:n ja Länsi-Balkanin yrittäjien välillä tuetaan myös jatkossa muun muassa yritysten kilpailukykyä ja pieniä ja keskisuuria yrityksiä (pk-yritykset) koskevan EU:n ohjelman puitteissa. Lisäksi on parannettava rahoituksen saantia ja hyödynnettävä paremmin pk-yritysten kasvupotentiaalia. Yrittäjyyden ja innovoinnin edistämiseksi komissio ottaa käyttöön järjestelmän, jonka avulla tuetaan teknologian siirtoa ja **startup-yrityksiä** koko alueella ja kannustetaan yrittäjiä mukaan älykkääseen erikoistumiseen ja kiertotalouteen. Länsi-Balkanin maat voivat jo osallistua EU:n puiteohjelmiin. Jotta tältä pohjalta saataisiin aikaan todellisia tuloksia, niille olisi annettava mahdollisuus osallistua EU:n eri osaamisverkostoihin muun muassa tutkimus- ja innovointivalmiuksien kehittämiseksi. Yhteistyötä voidaan kehittää edelleen myös muiden aloitteiden, kuten EU:n makroalustrategioiden, puitteissa.

Komissio pyrkii tukemaan **julkisista hankinnoista** vastaavien virkamiesten ammattimaista toimintaa ja riippumattomuutta ja vahvistamaan valvontamekanismeja, jotta tarjouskilpailumenettelyä voidaan seurata sen kaikissa vaiheissa. Jotta näistä toimista syntyisi tuloksia, tarvitaan tiukkaa poliittista sitoutumista puuttua korruption.

Vuotuinen **talouden uudistusohjelma**, jota komissio toteuttaa kaikkien Länsi-Balkanin maiden kanssa, tukee keskeisellä tavalla niiden talouksien modernisointia ja talouspolitiikan koordinoinnin tiivistämistä EU:n kanssa. Komissio kehittää tätä työtä lähentämällä sitä edelleen EU:n jäsenvaltioita koskevan talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson kanssa ja tarjoamalla edistyneempää teknistä tukea.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariin on koottu periaatteita ja oikeuksia, jotka ovat tärkeitä nykypäivän oikeudenmukaisille ja moitteettomasti toimiville työmarkkinoille ja hyvinvointijärjestelmille. Länsi-Balkanin maita koskevan **uuden vahvemman sosiaalisen ulottuvuuden** myötä komissio tukee alueen työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa ja kannustaa eri hallintotasoja, työmarkkinaosapuolia ja kansalaisyhteiskuntaa osallistumaan toimintaan sopivalla tavalla. Tämä tarkoittaa, että **työllisyys- ja sosiaalipolitiikan uudistuksiin** kiinnitetään entistä enemmän huomiota seuraamalla niihin liittyviä toimenpiteitä muun muassa talouden uudistusohjelmien yhteydessä. Komissio ehdottaa, että vuosittain järjestettäisiin EU:n ja Länsi-Balkanin ministerikokous, jossa vaihdettaisiin näkemyksiä työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaan liittyvistä kysymyksistä. Sosiaalialalle olisi myönnettävä lisää rahoitustukea, jotta voidaan tukea sosiaalista osallistamista erityisesti koulutukseen ja terveydenhuoltoon tehtävillä investoinneilla.

Koulutukseen ja erityisesti **ammattilliseen koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen** sekä opettajien koulutukseen ja varhaiskasvatukseen olisi myönnettävä lisää tukea. **Erasmus+ -ohjelmasta myönnettävä rahoitus kaksinkertaistetaan**, jotta entistä

useammat Länsi-Balkanin nuoret pääsevät opiskelemaan ja hankkimaan kokemusta EU:ssa, sillä myös tämä edistää talouskehitystä ja yhteisten arvojen omaksumista. Eri sidosryhmien, mm. Euroopan koulutussäätiön, kanssa perustetaan liikkuvuutta edistävä pilottiohjelma, joka on tarkoitettu **ammattilliseen koulutukseen osallistuville oppijoille ja kouluttajille**.

- Komissio kokoaa nämä toimet yhteen lippulaiva-aloitteeksi, jonka puitteissa **tuetaan sosioekonomista kehitystä** Länsi-Balkanin maissa.

4. Verkkojen yhteenliittäminen

Verkkojen yhteenliittäminen Länsi-Balkanilla on molempien osapuolten strategisten etujen mukaista. Liikenne- ja energiaverkkojen yhteenliittäminen edistää kilpailukykyä, talouskasvua ja toimitusvarmuutta, minkä lisäksi se on tärkeä edellytys Länsi-Balkanin talouksien yhdentymiselle. Energia- ja liikenneyhteisösopimukset ja Euroopan yhteinen ilmailualue tarjoavat edistyneen sääntelykehityksen, joka voi (yhdessä alueella tehtävän vahvan poliittisen yhteistyön kanssa) helpottaa merkittävästi verkkojen yhteenliittämistä alueen sisällä.

Länsi-Balkan on maantieteellisesti EU:n jäsenvaltioiden ympäröimä. Poliittisesti onkin ensisijaisen tärkeää **liittää infrastruktuurit toisiinsa myös EU:n ja Länsi-Balkanin maiden välillä** ja vauhdittaa yhteenliitettyjen Euroopan laajuisten verkkojen kehittämistä liikenteen, energian ja digitaalisten palveluiden aloilla. Infrastruktuuriverkkoihin tehtävät investoinnit tuovat konkreettisia etuja, joista on selvää hyötyä sekä kansalaisille että yrityksille niin EU:ssa kuin Länsi-Balkanin maissakin. Sen lisäksi, että näiden verkkojen rahoitusta lisätään ja otetaan käyttöön uusi takausjärjestelmä yksityisille investoinneille, komissio haluaa varmistaa, että **Verkkojen Eurooppa -välineen** jo tarjoamia mahdollisuuksia käytetään Länsi-Balkanin maiden kannalta tuloksellisemmin. Komissio selvittää, olisiko mahdollista yksinkertaistaa niiden osallistumista seuraavaan monivuotiseen rahoituskehitykseen.

Energiaunioni Länsi-Balkanin maiden kanssa: **EU:n energiaunionia** olisi vahvistettava ulottamalla Länsi-Balkanin maihin sen **kaikki osa-alueet**: energiaturvallisuuden tukeminen, markkinoiden yhdentyminen ja energiakäänne, mukaan lukien energiatehokkuus ja uusiutuvat energialähteet. Tätä varten kunkin maan olisi toteutettava tarvittavat uudistukset ja yhdenmukaistettava toimintansa kaikilta osin energiaunionin viiden pilarin kanssa. Olisi tuettava Länsi-Balkanin **energia-alan sääntelyviranomaisten ja siirtoverkonhaltijoiden** valmiuksien kehittämistä, jotta ne voivat osallistua täysimääräisesti verkkojen toimintaan EU:n tasolla. Olisi jatkettava työtä Länsi-Balkanin **alueellisten sähkömarkkinoiden** loppuun saattamiseksi ja varmistettava sen jälkeen niiden yhdentäminen EU:n sisäisten sähkömarkkinoiden kanssa.

Kohti todellista liikenneunionia Länsi-Balkanin maiden kanssa: Vuonna 2017 voimaan tulleen liikenneyhteisösopimuksen täytäntöönpano on merkittävä askel kohti alueen asteittaista yhdentymistä EU:n liikennemarkkinoille. Sopimukset EU:n ja Länsi-Balkanin maiden välisistä ensisijaisista liikennekäytävistä osana Euroopan laajuisia liikenneverkkoa on jo tehty. Ne on nyt pantava täytäntöön käytännössä, jotta ne voivat osaltaan edistää koko mantereen kilpailukykyyn parantamista. Investointien lisäksi myös EU:n operatiivisten vaatimusten noudattaminen on ensisijaisen tärkeää. Tämä edellyttää muiden keskeisten uudistusten ohella tehostettuja toimenpiteitä **hallinnollisten pullonkaulojen ja rajaesteiden poistamiseksi**, jotta voidaan edistää yhdistettyjä

maantie-rautatiekuljetuksia. On laadittava **uusi rautatiestrategia**, jotta Länsi-Balkanin maat voidaan yhdistää EU:n pääverkkoon ja -markkinoihin ja edistää alueellisten rautatiemarkkinoiden avautumista. Lisäksi tarvitaan kohdennettuja toimia tieliikenneonnettomuuksien suhteettoman suuren määrän vähentämiseksi **uuden tieturvallisuusstrategian** avulla.

- Komissio kokoaa nämä toimet yhteen lippulaiva-aloitteeksi, jonka puitteissa tuetaan **verkkojen yhteenliittämistä** Länsi-Balkanin maissa.

5. Länsi-Balkanin digitaali-strategia

EU:n digitaalisten sisämarkkinoiden luominen tukee yritysten kehitystä, edistää kasvua, tuottavuutta ja innovointia, mullistaa julkiset palvelut ja parantaa kansalaisten elämänlaatua. On erittäin tärkeää ottaa myös Länsi-Balkanin maat mukaan EU:n toimiin, joilla edistetään sopeutumista tekniikan muutoksiin, jotta ne voivat hyödyntää digitaalisia välineitä ja varmistaa kansalaisilleen vauraan ja kestäväen tulevaisuuden.

Komissio käynnistää yhdessä Länsi-Balkanin kumppanien kanssa **Länsi-Balkanin digitaali-strategian**, johon sisältyy myös suunnitelma **verkkovierailumaksujen** alentamiseksi. Lisäksi tuetaan **laajakaistan käyttöönottoa** Länsi-Balkanin maissa. **Digitaaliyhteiskunnan** kehittämiseksi myönnetään tukea erityisesti sähköisen hallinnon, sähköisen hankintamenettelyn, sähköisen terveydenhuollon ja **digiosaamisen** edistämiseen. Komissio tukee valmiuksien kehittämistä kuluttajien **luottamuksen ja turvallisuuden** sekä **teollisuuden digitalisoinnin** edistämiseksi Länsi-Balkanin maissa. Näin varmistetaan, että kaikki sektorit voivat hyötyä digitaalisista innovaatioista. Näitä toimia täydennetään lisäämällä tukea digitaalisiin sisämarkkinoihin liittyvän unionin **säännösten** hyväksymiseen, täytäntöönpanoon ja sen valvontaan.

- Komissio kokoaa nämä toimet yhteen lippulaiva-aloitteeksi, jonka puitteissa tuetaan **digitaali-strategiaa** Länsi-Balkanin maissa.

6. Sovinnon ja hyvien naapuruussuhteiden tukeminen

Länsi-Balkanin maiden olisi otettava asiakseen hyvien naapuruussuhteiden ja sovinnon edistäminen. Tällaisen toiminnan on tapahduttava ensisijaisesti niiden omalla johdolla. Hyviä naapuruussuhteita olisi edelleen vahvistettava alueellista yhteistyötä koskevien aloitteiden avulla. Komissio on valmis jatkamaan tämän yhteistyön tukemista joko verkkojen yhteenliittämisen puitteissa kuuden Länsi-Balkanin maan kanssa ja sellaisten aloitteiden avulla, jotka tuovat yhteen alueen valtion- ja hallitusten päämiehet, tai muiden aloitteiden avulla, jotka vahvistavat niiden omaa vastuuta alueellisesta yhteistyöstä.

Komissio jatkaa myös tukea sovintoaloitteille, joiden puitteissa voidaan käsitellä esimerkiksi siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä ja pyrkiä selviytymään viimeaikaisten konfliktien seurauksista. Myös kansainvälisiä rikostuomioistuimia koskevan mekanismin sekä Kosovon tuomioistuimen erityisjaostojen työtä tuetaan edelleen. Komissio aikoo myös selvittää, miten voitaisiin parhaiten tukea Punaisen Ristin kansainvälisen komitean ja kansainvälisen kadonneiden henkilöiden komission työtä alueellisen yhteistyön edistämässä kadonneita henkilöitä koskevien kysymysten ratkaisemiseksi. Lisäksi se aikoo tutkia, miten voitaisiin edelleen vähentää maamiinoista aiheutuvia ongelmia.

Balkanin tulevan kehityksen kannalta on olennaisen tärkeää tukea alueen nuorten koulutus- ja kehitysmahdollisuuksia. Se on myös rauhanomaisen rinnakkaiselon ja

sovinnon edellytys. Koulutuksen ohella on tarkoitus lisätä **kulttuuriin, nuorisotoimintaan ja urheiluun** liittyvää yhteistyötä. Tätä varten laajennetaan **alueellisen nuorisotalan yhteistyöjärjestön** toiminta-alaa. Sen lisäksi, että Erasmus+ -ohjelman rahoitusta lisätään, komissio edistää myös jatkossa kulttuuriyhteyksiä Länsi-Balkanin maiden kanssa. Tähän kuuluu Länsi-Balkanin kulttuuriperinnön suojelu ja alueen kulttuurialan ja luovien toimialojen kehittäminen.

- Komissio kokoaa nämä toimet yhteen lippulaiva-aloitteeksi, jonka puitteissa **tuetaan sovintoa ja hyviä naapuruussuhteita** Länsi-Balkanin maissa.

III. EU:N VALMISTAUTUMINEN UUSIEN JÄSENTEN VASTAANOTTAMISEEN

1. Institutionaaliset kysymykset

Myös EU:n toimielinten on oltava valmiit ottamaan vastaan uudet jäsenvaltiot sitten kun ne täyttävät jäsenyysehdot. **Unionin on oltava vahvempi ja yhtenäisempi ennen kuin se voi laajentua.**

Määräenemmistöpäätösten käyttö neuvoston äänestyksissä on keskeinen väline, jonka avulla 27 jäsenvaltion EU pystyy tekemään tarvittavat päätökset. Tuloksellisten päätöksentekomenettelyjen turvaamiseksi määräenemmistöpäätösten piiriin kuuluvia politiikanaloja ei pitäisi ainakaan vähentää. Komissio antaa vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä tiedonantoja, joissa pohditaan mahdollisuutta laajentaa määräenemmistöpäätösten käyttöä nykyisestä.

Euroopan unionin jäsenyys edellyttää sen arvojen kunnioittamista ja edistämistä. EU:n tulevaisuutta silmällä pitäen tarvitaan tehokkaampi mekanismi sen varmistamiseksi, että voidaan tuloksellisesti puuttua tilanteeseen, jossa näihin arvoihin kohdistuu järjestelmätason uhka tai jossa näitä arvoja järjestelmällisesti loukataan jossakin EU:n jäsenvaltiossa. Komissio esittää lokakuussa 2018 aloitteen, jonka tarkoituksena on lujittaa oikeusvaltioperiaatteen noudattamista Euroopan unionissa. Liittymissopimuksissa voisi olla oikeusperusta, jonka nojalla tällainen mekanismi voitaisiin ottaa käyttöön perussopimusten puitteissa.

Länsi-Balkanin maiden liittyminen **vaikuttaa myös EU:n institutionaalsiin järjestelyihin.** Näitä kysymyksiä koskevat ehdotukset on esitettävä ennen liittymisneuvottelujen loppuun saattamista. Kun tarkastellaan seuraavaan laajentumiseen liittyviä institutionaalisia järjestelyjä, olisi otettava huomioon myös mahdollisesti myöhemmin liittyvien Länsi-Balkanin maiden jäsenyys. Etenkin määräenemmistöpäätösten käyttö neuvoston äänestyksissä on keskeinen väline, jonka avulla 27 jäsenvaltion EU pystyy tekemään tarvittavat päätökset.

Erityisjärjestelyjä ja **peruuttamattomia sitoumuksia** tarvitaan myös sen varmistamiseksi, että uudet jäsenmaat eivät pysty estämään muiden Länsi-Balkanin ehdokasmaiden liittymistä. Lisäksi on otettava huomioon tulevien jäsenvaltioiden kansallisia kieliä koskevat erityisjärjestelyt.

Hyvissä ajoin ennen liittymisneuvottelujen loppuunsaattamista komissio esittää **arvion** siitä, miten uuden jäsenvaltion liittyminen vaikuttaa keskeisiin politiikanaloihin, kuten maatalouteen ja koheesiopolitiikkaan, sekä talousarvioon. Näin jäsenvaltiot voivat määritellä EU:n yhteiset kannat asianomaisiin neuvottelulukuihin täysin tietoisina todennäköisistä vaikutuksista ja toteuttaa tarvittavat tasapainottavat toimenpiteet.

2. Riittävä rahoitus takaa onnistuneen liittymisen

Länsi-Balkanin maat saavat liittymisvalmisteluihinsa tukea liittymistä valmistelevasta tukivälineestä, jonka avulla myös helpotetaan alueellista ja rajat ylittävää yhteistyötä. EU on investoinut Länsi-Balkanin maihin tukivälineen kautta vuosina 2007–2017 yli 8,9 miljardia euroa. Vuodeksi 2018 rahoitusta on varattu 1,07 miljardia euroa. Tukivälineestä myönnettävä rahoitus räätälöidään erityisen tarkkaan tuensaajamaiden tarpeiden mukaan. Tämän strategian täytäntöönpanoon tarvitaan lisärahoitusta. Siksi komissio ehdottaa, että **tukivälineen määrärahoja kasvatetaan asteittain vuoteen 2020 saakka** sikäli kuin se on mahdollista kohdentamalla **tukivälineen** nykyisiä määrärahoja uudelleen.

Aiemmista laajentumisista saatujen kokemusten perusteella liittymisvalmisteluista olisi pyrittävä jäsenyyteen **asteittaisen ja saumattoman siirtymisen** kautta, jotta tarvittava **kyky käyttää määrärahoja ehtii kehittyä**. Tätä varten liittymistä valmistelevan tukivälineen määrärahoja olisi seuraavassa monivuotisessa rahoituskehityksessä asteittain kasvatettava liittymiseen saakka ja vastaavasti menoja olisi lisättävä vähitellen liittymisen jälkeen. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että vaikka uusi jäsenvaltio ei voi odottaa saavansa täyttää määrää EU-rahoitusta heti liittymisen jälkeen, sille liittymisvalmisteluja varten myönnettävää rahoitusta kasvatettaisiin merkittävästi ennen liittymistä.

Kahdenväliseen apuun liittyviä ehtoja tiukennetaan. Lisärahoituksen edellytykseksi olisi sekä nykyisessä että seuraavassa monivuotisessa rahoituskehityksessä asetettava edistymisen keskeisten uudistusten toteuttamisessa ja hyvien naapurussuhteiden luomisessa.

Koska Länsi-Balkanin maiden bruttokansantuote ja väkiluku ovat suhteellisen alhaiset, niiden liittymisestä aiheutuvat vaikutukset unionin talousarvioon jäävät todennäköisesti hyvin rajoitetuiksi. EU:n laajentumisella on kuitenkin hintansa, ja siitä aiheutuu lisäkustannuksia kaikille jäsenvaltioille. Monivuotinen rahoituskehitys ilmentää EU:n poliittisia painopisteitä. Laajentumisvalmistelujen rahoitustarpeet on otettava huomioon seuraavassa **monivuotisessa rahoituskehityksessä** tekemällä siihen tätä varten erityinen varaus. Jos jotkut ehdokasmaat ovat valmiit liittymään jo seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen soveltamisaikana, siihen on tehtävä **tarvittavat mukautukset**.

3. Tiedottaminen

Jotta liittymisprosessi tuottaisi onnistuneen tuloksen, siihen liittyvistä **mahdollisuuksista ja haasteista** on tiedotettava selkeämmin sekä Länsi-Balkanilla että EU:ssa. Länsi-Balkanin maissa on erityisesti hallitusten tehtävä antaa kansalaisille ja yrityksille asianmukaista tietoa saadakseen strategiselle tavoitteelleen kansan vahvan tuen.

EU:ssa taas on jäsenvaltioiden vastuulla antaa kansalaisille faktatietoja laajentumiseen liittyvistä mahdollisuuksista ja haasteista. Komissio tukee näitä toimia lisäämällä strategista tiedottamista sekä Länsi-Balkanin maissa että unionissa varmistaakseen laajentumispolitiikkansa näkyvyyden.

IV. PÄÄTELMÄT

EU on jo pitkään tukenut Länsi-Balkanin maiden jäsenyyšnäkymiä. Alueen tulevaisuus EU:n erottamattomana osana on **unionin omien poliittisten, taloudellisten ja turvallisuusettujen mukaista**. EU:n laajentumispolitiikka on osa laajempaa strategiaa,

jonka avulla unionista tehdään vahvempi vuoteen 2025 mennessä. Serbia ja Montenegro saattaisivat olla valmiita jäsenyyteen vuoteen 2025 mennessä edellyttäen, että ne osoittavat vahvaa poliittista tahtoa, toteuttavat todellisia ja pysyviä uudistuksia ja ratkaisevat riidat naapurimaidensa kanssa lopullisesti. Liittyminen on nyt ja jatkossa saavutuksiin perustuva prosessi, joka riippuu täysin kunkin maan objektiivisesta edistymisestä.

Täyttääkseen EU:n vakiintuneet jäsenyysehdot Länsi-Balkanin maiden on toteutettava kokonaisvaltaisia uudistuksia keskeisillä aloilla. Tämä on niiden omien etujen mukaista. Oikeusvaltioperiaatetta, perusoikeuksia ja hallintotapaa on vahvistettava merkittävästi. Oikeuslaitoksen uudistuksissa, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa ja julkishallinnon uudistamisessa on saatava aikaan todellisia tuloksia ja demokraattisten instituutioiden toimintaa on tehostettava huomattavasti. Talouden uudistamista on jatkettava määrätietoisesti puuttumalla rakenteellisiin heikkouksiin, heikkoon kilpailukykyyn ja korkeaan työttömyyteen.

Kaikkien maiden on sitouduttava ehdoista – sekä sanoin että teoin – menneisyyden painolastista irrottautumiseen pyrkimällä sovintoon ja ratkaisemalla avoimet kysymykset, erityisesti rajakiistat, hyvissä ajoin ennen niiden liittymistä unioniin. Serbian ja Kosovon on normalisoitava suhteensa kokonaisvaltaisen, oikeudellisesti sitovan sopimuksen pohjalta, ennen kuin ne voivat edetä kohti EU-jäsenyyttä.

EU lisää tuntuvasti tukeaan Länsi-Balkanin maiden muutosprosessille. Komissio esittää tämän strategian liitteenä toimintasuunnitelman muutosprosessin tukemiseksi Länsi-Balkanin maissa. Toimintasuunnitelman puitteissa on tarkoitus toteuttaa kuusi lippulaiva-aloitetta tietyillä aloilla, joiden kehittämisestä on merkittävää hyötyä sekä EU:lle että Länsi-Balkanin maille. Toimenpiteet kattavat muun muassa seuraavat alat:

Oikeusvaltioperiaatteen lujittaminen: Olemassa olevat neuvotteluvälineet, kuten yksityiskohtaiset toimintasuunnitelmat, otetaan käyttöön kaikissa Länsi-Balkanin maissa. Uudistusten toteuttamista arvioidaan tehokkaammin mm. uusien neuvontaoperaatioiden avulla kaikissa maissa. Montenegron ja Serbian neuvottelukehyksiin perustuvaa vipuvaikutusta käytetään entistä tehokkaammin.

Yhteistyön lujittaminen turvallisuus- ja muuttoliikerekysymyksissä: Yhteistyön lujittaminen järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin ja väkivaltaisten ääriliikkeiden torjunnan sekä rajaturvallisuuden ja muuttoliikkeen hallinnan aloilla. Alueelle lähetetään Europolin yhteyshenkilöitä, tukea yhteisille tutkintaryhmille jatketaan ja Euroopan raja- ja merivartiostojen asemasta tehdään sopimuksia.

Sosioekonomisen kehityksen tukeminen: Tähän sisältyy mm. Länsi-Balkanin investointikehityksen laajentaminen, takauksien myöntämisen merkittävä lisääminen yksityisten sijoitusten houkuttelemiseksi, startup- ja pk-yritysten tukeminen ja kaupankäynnin entistä laajempi helpottaminen. Painotetaan sosiaalista ulottuvuutta tukemalla vahvemmin työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa ja myöntämällä lisärahoitusta sosiaalialalle, erityisesti koulutukseen ja terveydenhuoltoon. Erasmus+ -ohjelman rahoitus kaksinkertaistetaan.

Liikenne- ja energiaverkkojen yhteenliittäminen sekä alueen sisällä että sen ja EU:n välillä, muun muassa myöntämällä uutta tukea investointeihin. Hyödynnetään Verkkojen Eurooppa -välinettä Länsi-Balkanin maissa entistä tehokkaammin. EU:n energiaunionia olisi vahvistettava ulottamalla sen kaikki osa-alueet kattamaan myös Länsi-Balkanin maat.

Länsi-Balkanin digitaalistrategia: Tähän sisältyy etenemissuunnitelma verkkovierailumaksujen alentamiseksi, tuki laajakaistan käyttönotolle sekä sähköisen hallinnon, sähköisen hankintamenettelyn, sähköisen terveydenhuollon ja digiosaamisen kehittäminen.

Sovinnon ja hyvien naapuruussuhteiden tukeminen: Tähän sisältyy mm. siirtymäkauden oikeusjärjestelyjen tukeminen, kadonneiden henkilöiden kohtalon selvittäminen, yhteistyön lisääminen koulutuksen, kulttuurin, nuorisotoiminnan ja urheilun alalla sekä alueellisen nuorisoalan yhteistyöjärjestön toiminnan laajentaminen.

Toimintasuunnitelmasta ja sen toteuttamiseen liittyvästä käytännön yhteistyöstä keskustellaan jäsenvaltioiden edustajien kanssa maaliskuussa 2018 koordinoitavissa kokouksissa, jonka komission yksiköt järjestävät yhdessä Euroopan ulkosuhdehallinnon kanssa.

Myös EU:n on valmistauduttava uusien jäsenten vastaanottamiseen mm. varmistamalla, että sillä on käytössään tarvittavat institutionaaliset puitteet ja rahoitus sitten kun ehdokasmaat täyttävät jäsenyysehdot. Komissio laatii keskeisiä politiikanaloja koskevat vaikutustenarvioinnit hyvissä ajoin ennen liittymistä. Jotta voidaan taata **strategian tukemiseen riittävä rahoitus** ja saumaton siirtyminen jäsenyyteen, komissio ehdottaa, että **liittymistä valmistelevan tukivälineen määrärahoja kasvatetaan asteittain** ja että **seuraavassa monivuotisessa rahoituskehelyksessä** varaudutaan asianmukaisella tavalla mahdollisiin uusiin jäsenvaltioihin. Tuloksellisten päätöksentekomenettelyjen turvaamiseksi määräenemmistöpäätösten soveltamista olisi jatkettava nykyiseen tapaan ja harkittava niiden käyttöönottoa uusilla politiikanaloilla. Olisi otettava käyttöön tuloksellisempi järjestely, jotta voidaan puuttua oikeusvaltioperiaatteeseen kohdistuviin järjestelmätason uhkiin tai periaatteen suoranaiseen loukkaamiseen jossakin EU:n jäsenvaltiossa. Tiedotustoimintaa lisätään.

Länsi-Balkanin maiden jäsenyyssnäkökulmat ovat selkeät ja yksiselitteiset ja EU-jäsenyyden ehdot vakiintuneet. Tämän strategian avulla EU voi tarjota **tavoitteen toteuttamiseksi ennennäkemätöntä tukea**. Länsi-Balkanin maissa on vielä tehtävä paljon työtä, ennen kuin ne täyttävät EU-jäsenyyden ehdot. Niiden hallitusten on toteutettava uudistusprosesseja osallistavammin, jotta kaikki sidosryhmät ja koko yhteiskunta pääsevät vaikuttamaan asioihin. Ennen kaikkea maiden johtajien on tuotava strateginen suuntautumisensa ja sitoutumisensa esiin niin, että siitä ei jää epäilyksiä. Heidän on viime kädessä kannettava vastuu siitä, että tästä historiallisesta tilaisuudesta tulee totta.